

F B A

**AGENCIJA ZA BANKARSTVO
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
SARAJEVO**

I N F O R M A C I J A

**O BANKARSKOM SISTEMU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
31. 03. 2003.**

Sarajevo, maj/svibanj 2003.

Agencija za bankarstvo Federacije BiH, kao regulatorna institucija koja obavlja superviziju (nadzor) banaka, sačinila je Informaciju o bankarskom sistemu Federacije BiH (stanje 31. marta 2003. godine) na osnovu izvještaja banaka, te ostalih informacija i podataka koje su banke dostavile. Obuhvaćeni su i rezultati i podaci do kojih se došlo kontrolama na licu mjesta (on site) i analizama u Agenciji (off site finansijske analize).

I.	U V O D	1
II.	POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH	10
	1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA	
	1.1. Dozvole za osnivanje i rad banaka, saglasnosti i odobrenja	2
	1.2. Struktura vlasništva	2
	1.3. Kadrovi	4
	2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA	
	2.1. Bilans stanja	6
	2.1.1. Pasiva (Obaveze i kapital)	9
	2.1.2. Aktiva i kvalitet aktive	12
	2.1.3. Kapital – snaga i adekvatnost	16
	2.2. Profitabilnost	18
III.	Z A K L J U Ć A K	20
	P R I L O Z I	

I. UVOD

Pokazatelji poslovanja banaka u prvom tromjesežju 2003. godine u Federaciji BiH potvrđuju da je zadržan kontinuitet pozitivnih promjena i nastavljen proces stabilizacije i konsolidacije sektora.

Finansijski iskazi govore o trendu rasta: aktiva je povećana za 95 miliona ili 2,1% u odnosu na kraj 2002. godine, depoziti su porasli za 66 miliona ili 2%, a ukupni kapital za 20 miliona ili 3%.

Posmatrano po pozicijama bilansa, došlo je do pada novčanih sredstava za 2% i povećanja kreditnog portfelja za 6%. Praktično, povećanje kredita od 165 miliona KM «pokriveno» je smanjivanjem novčanih sredstava na računima.

Na strani pasive, u sektorskoj strukturi depozita došlo je do određenih promjena. Depoziti javnih preduzeća porasli su za 80 miliona (21%), stanovništva za 50 (3%) i bankarskih institucija za 29 miliona (10%) dok su depoziti privatnih preduzeća smanjeni za 97 miliona ili za 15%. Istovremeno, procentualno učešće dugoročnih depozita blago je povećano – sa 24,1 na isteku prošle na 24,5% na kraju marta ove godine.

Povećanje ukupnog kapitala rezultat je rasta osnovnog kapitala za 17 i dopunskog za 3,6 miliona KM. Dionički kapital ostao je nepromijenjen, a tri banke su isplatile dividende u ukupnom iznosu od 1,5 miliona KM.

Na žalost, stopa kapitaliziranosti banaka ostala je nepromijenjena (15,5%), a stopa adekvatnosti kapitala (19,3%) niža je za 0,5% u odnosu na kraj 2002. godine. Ovo je direktna posljedica visokog rasta kreditnih aktivnosti koje nisu praćene odgovarajućim rastom neto kapitala. To je posebno izraženo kod četiri banke koje imaju najveću aktivnu i stopu adekvatnosti kapitala između 12 i 15%. Očigledno, dalji rast rizične aktive morao bi biti praćen adekvatnim rastom kapitala i Agencija je u tom smislu poduzela određene, Zakonom predviđene, aktivnosti.

Prema podacima iz bilansa uspjeha, 19 banaka je ostvarilo dobit u iznosu od 22,7 miliona KM. Gubitak od 2,4 miliona iskazalo je sedam banaka. Na nivou sistema, dobit je 20,3 miliona KM što je 38% više nego na isteku istog prošlogodišnjeg perioda kada je dobit bila 14,7 miliona. Učešće troškova u ukupnom prihodu bilježi i pad – sa 86% u istom lanjskom periodu na 81% u ovogodišnjem prvom tromjesežju. Značajno je da se poboljšavaju i indikatori profitabilnosti. Na nivou sistema ROA (prinos na aktivu) je 1,75%, a ROE (prinos na dionički kapital) 14,98% što je vidan napredak u odnosu na prethodne godine i u okvirima je svjetskih iskustvenih standarda.

II. POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH

Dozvole za obavljanje bankarskih poslova, koje izdaje FBA, sa 31. 03. 2003. godine imalo je 27 banaka u Federaciji BiH i sve su obavljale bankarsku djelatnost. Obavezu redovnog izvještavanja izvršavale su sve banke izuzev Hercegovačke banke d.d Mostar čiji finansijski pokazatelji nisu obuhvaćeni ovom Informacijom. FBA je, u skladu sa zakonskim ovlaštenjima, vršila kontrole izvještaja (off site kontrole) banaka kao i kontrole na licu mjesta (on site).

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA

1.1. Dozvole za osnivanje i rad banaka, saglasnosti i odobrenja

U prvom kvartalu 2003. godine FBA je ukinula tri bankarske dozvole: Gospodarskoj banci d.d. Sarajevo i LT Komercijalnoj banci d.d. Livno zbog statusne promjene spajanja u LT Gospodarsku banku d.d. Sarajevo, te Raiffeisen bank HPB d.d. Mostar zbog pripajanja Raiffeisen banci d.d. BH, Sarajevo. U statusnoj promjeni spajanja izdata je dozvola za osnivanje i rad LT Gospodarskoj banci d.d. Sarajevo.

Sa 31. 03. 2003. godine osam banaka iz Federacije BiH imale su devet organizacionih dijelova u Republici Srpskoj i osam u Brčko Distriktu, a tri banke iz Republike Srpske imale su sedam organizacionih dijelova u Federaciji BiH.

Privremenu upravu na dan 31. 03. 2003. godine imale su tri banke:

- Gospodarska banka dd Mostar,
- Hercegovačka banka dd Mostar i
- UNA banka dd Bihać

Izuzev Hercegovačke banke dd Mostar, u kojoj je privremena uprava uvedena odlukom Visokog predstavnika za BiH, u ostalim je razlog uvođenja privremene uprave bilo neispunjavanje zakonom propisanih uslova poslovanja.

Dozvolu za obavljanje unutrašnjeg platnog prometa 31. 03. 2003. godine imalo je 27 banaka (sve za međubankarske transakcije), od kojih je 26 operativno obavljalo usluge platnog prometa.

1.2. Struktura vlasništva

Struktura vlasništva nad bankama¹ sa 31. 03. 2003. godine ocjenjena na osnovu raspoloživih informacija i uvida u samim bankama² je sljedeća:

- U privatnom i pretež no privatnom vlasništvu 21 banka (77,8%)
- U državnom i pretež no državnom vlasništvu 6 banaka (22,2%)

Struktura vlasništva može se promatrati i s aspekta finansijskih pokazatelja, odnosno prema vrijednosti ukupnog kapitala³.

¹ Kriterij podjele banaka po vrsti vlasništva je vlasništvo na dioničkom kapitalu banaka.

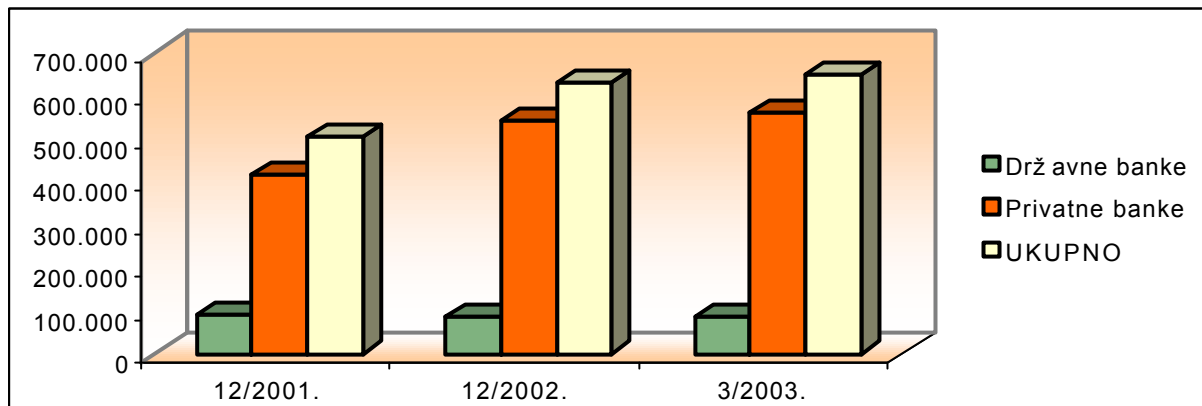
² Na osnovu dobijenih dokumenata, kao i na osnovu registracija kod nadležnih sudova svih promjena u kapitalu i dioničarima banaka, došlo se do globalne strukture vlasništva na kapitalu banaka u FBiH sa stanjem 31. 12. 2002. godine.

³ Podatak iz bilansa stanja po shemi FBA.

Tabela 1 : *Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu*

-u 000 KM-

BANKE	31.12.2001. ⁴		31.12.2002.		31.03.2003.		INDEKS	
	1	2	3	4	5	6	3/2	4/3
Drž avne banke	90.800	18%	85.834	14%	85.761	13%	95	100
Privatne banke	413.691	82%	542.664	86%	560.590	87%	131	103
UKUPNO	504.491	100%	628.498	100%	646.351	100%	122	103

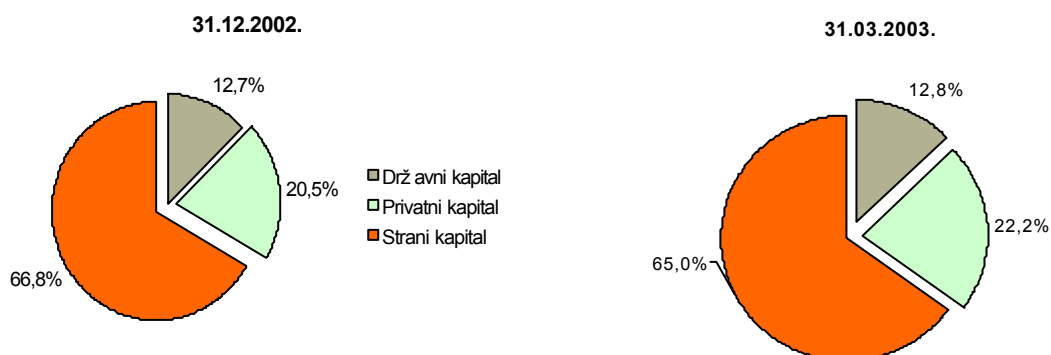
Grafikon 1: *Pregled strukture vlasništva (ukupan kapital)*

Detaljnija slika o strukturi vlasništva kapitala⁵ banaka u Federaciji BiH dobije se analizom učešća državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka.

Tabela 2 : *Struktura vlasništva prema učešću državnog, privatnog i stranog kapitala*

- u 000 KM-

DIONIČKI KAPITAL	31.12.2001.		31.12.2002.		31.03.2003.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	5/3	7/5
1	3	4	5	6	7	8	9	10
Drž avni kapital	65.862	14,4	68.875	12,7	69.249	12,8	105	101
Privatni kapital (rezidenti)	102.943	22,4	110.605	20,5	119.844	22,2	107	108
Strani kapital (nerezidenti)	289.951	63,2	360.758	66,8	351.519	65,0	124	97
UKUPNO	458.756	100,0	540.238	100,0	540.612	100,0	118	100

Grafikon 2: *Pregled strukture vlasništva (dionički kapital)*

⁴ U svim tabelama podaci sa stanjem na dan 31.1. (nakon obavljene eksterne revizije).

⁵ Vlasništvo na dioničkim kapitalom, prema podacima dobijenim od banaka.

Analiza vlasničke strukture banaka s aspekta dioničkog kapitala najizrazitije pokazuje promjene i trendove u bankarskom sistemu FBiH, i to u segmentu promjene strukture vlasništva kroz priliv stranog kapitala (najvećim dijelom stranih banaka).

Udio državnog u ukupnom dioničkom kapitalu banaka sa 31. 03. 2003. godine isti je kao i sa 31. 12. 2002. godine. U strukturi dioničkog kapitala sa 31. 03. 2003. godine udio preostalog državnog kapitala u privatnim bankama je svega 1% ili 6,4 miliona KM.

Najveće izmjene u vlasničkoj strukturi u 2003. godini odnose se na učešće kapitala privatnog (domaćeg) sektora.

U odnosu na 31. 12. 2002. godine učešće privatnog kapitala (rezidenata) u ukupnom kapitalu bankarskog sektora povećano je sa 20,5% na 22,2%, dok je istovremeno smanjeno učešće stranog kapitala sa 66,8% na 65,0%. Ove promjene se odnose na većinski privatne banke, a rezultirale su po dva osnova : s jedne strane ulazak stranog kapitala putem kupovine dionica (promet dionicama) od postojećih vlasnika (rezidenata-pravnih i fizičkih osoba), a s druge strane najvećim dijelom po osnovu dokapitalizacije osam banaka u stranom ili većinski stranom vlasništvu.

Inače, reformski pomaci i stabilizacija stanja u bankarskom sistemu doveli su do većeg priliva stranog kapitala i to prvenstveno stranih banaka. Pozitivan trend povećanja učešća stranog kapitala u bankama u Federaciji vjerovatno će biti nastavljen i u narednom periodu.

1. 3. Kadrovi

U bankama FBiH na dan 31. 03. 2003. godine bilo je zaposlenih ukupno 5.176 radnika, od čega u bankama s većinskim državnim kapitalom 11%, a u privatnim bankama 89%.

Tabela 3: Zaposleni u bankama FBiH

BANKA	BROJ ZAPOSLENIH			INDEKS	
	31.12.2001.	31.12.2002.	31.03.2003.	3:2	4:3
1	2	3	4	5	6
Državne banke	554	558	547	101	98
Privatne banke	4.056	4.543	4.629	112	102
UKUPNO	4.610	5.101	5.176	111	102
Broj banaka	32	28	26		

U prvom kvartalu 2003. godine broj zaposlenih je povećan za 2% ili 75 radnika i to u privatnim bankama.

Porast broja zaposlenih u bankama je uvjetovan novim poslovima, odnosno povećanjem obima poslovanja i širenjem mreže poslovnih jedinica.

Tabela 4 : *Kvalifikaciona struktura zaposlenih*

STEPEN STRUÈNE SPREME	BROJ ZAPOSLENIH			INDEKS	
	31.12.2001.	31.12.2002.	31.03.2003.	3:2	4:3
	1	2	3	4	5
Visoka struèna sprema	1.434	1.683	1.735	117	103
Viša struèna sprema	467	533	533	114	100
Srednja struèna sprema	2.483	2.665	2.687	107	101
Ostali	226	220	221	97	100
UKUPNO	4.610	5.101	5.176	111	102

U posmatranom periodu broj zaposlenih sa visokom struènom spremom poveæan je za 3% ili 52 radnika. Međutim, i dalje najveæe uèešæe od 52 % imaju zaposleni sa srednjom struènom spremom.

Jedan od pokazatelja uspješnosti bankarskog sistema, te pojedinaène banke, jeste omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom. Veæi omjer je pokazatelj bolje uspješnosti u poslovanju i banke i sistema u cjelini.

Tabela 5 : *Aktiva po zaposlenom*

BANKE	31.12.2001.			31.12.2002.			31.03.2003.		
	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.
Drž avne	554	378.256	684	558	345.592	619	547	346.083	632
Privatne	4.056	3.390.231	836	4.543	4.250.496	936	4.629	4.345.182	939
UKUPNO	4.610	3.768.487	818	5.101	4.596.088	901	5.176	4.691.265	906

Na kraju prvog kvartala 2003. godine na nivou bankarskog sistema na svakog zaposlenog je dolazilo 906 hiljada KM aktive, što je neznatno bolje nego na kraju 2002. godine. Kod drž avnih banaka ovaj pokazatelj je lošiji od istog za privatne banke, odnosno bankarski sektor.

Analitièki pokazatelji za pojedinaène banke kreæu se u rasponu od 209 hiljada KM do 2.039 hiljada KM aktive po zaposlenom. Deset banaka imalo je aktivu po zaposlenom manju od 500 hiljada KM što ukazuje na prevelik broj zaposlenih u odnosu na visinu aktive, a u vezi s tim visoki operativni troškovi negativno se odraž avaju na profitabilnost ovih banaka. S druge strane, kod 10 banaka iznos aktive po zaposlenom je veæi od jednog miliona KM.

2. FINANSIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA BANAKA

Kontrola banaka putem izvještaja obavlja se korištenjem izvještaja propisanih od strane FBA i izvještaja drugih institucija, koji èine bazu podataka utemeljenu na tri izvora:

1. informacije o bilansu stanja za sve banke (po shemi MMF-a i po shemi FBA) koji se dostavlja mjeseèno, sa dodatnim priložima tromjeseèno uz bilans stanja po shemi FBA koji sadrže detaljnije informacije o novèanim sredstvima, kreditima, depozitima i vanbilansnim stavkama,
2. informacije o solventnosti banaka, podaci o kapitalu i adekvatnosti kapitala, klasifikaciji aktive, koncentracijama određenih vrsta rizika, poziciji likvidnosti, izloženost deviznom

- riziku, a na osnovi propisanih izvještaja od strane FBA (tromjesečno),
3. informacije o rezultatima poslovanja banaka (bilans uspjeha po shemi FBA) i izvještaje o novčanim tokovima, koji se dostavljaju FBA tromjesečno.

Osim navedenih standardiziranih izvještaja, bazu podataka čine i informacije dobijene na osnovu dodatnih izvještajnih zahtjeva postavljenih od strane FBA, u cilju što kvalitetnijeg praćenja i analize poslovanja banaka u Federaciji, zatim izvještaji o reviziji finansijskih izvještaja banaka urađeni od strane neovisnog revizora, kao i svi ostali podaci relevantni za ocjenu performansi svake pojedinačne banke i bankarskog sistema u cjelini.

U skladu sa odredbama Zakona o početnom bilansu stanja banaka, banke sa većinskim državnim kapitalom obavezne su izvještavati FBA na bazi “punog” bilansa stanja rašćenog na : pasivni , neutralni i aktivni podbilans. U cilju dobivanja realnih pokazatelja poslovanja banaka u Federaciji BiH u nastavku će se analiza bankarskog sistema temeljiti na pokazateljima iz aktivnog podbilansa banaka sa većinskim državnim kapitalom⁶.

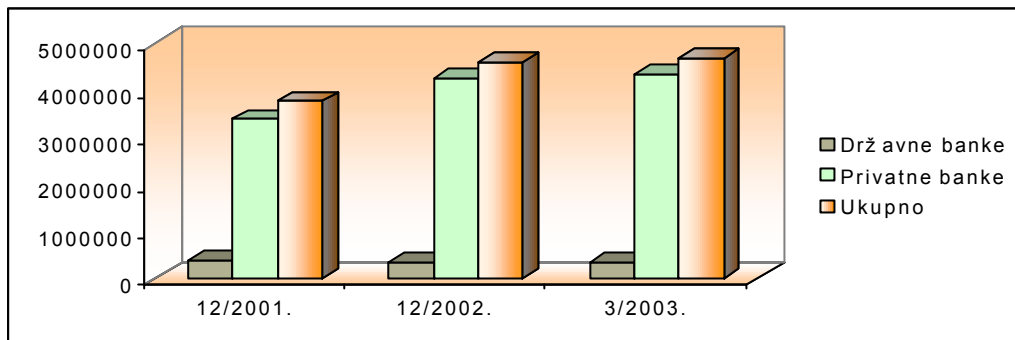
2.1. Bilans stanja

Ukupna bilansna suma banaka u Federaciji BiH, prema dostavljenim bilansima stanja na dan 31. 03. 2003. godine, iznosila je 4,7 milijardi KM, što je za 2,1% ili 95 miliona KM više u odnosu na stanje 31. 12. 2002. godine.

Tabela 6 : Bilans stanja

O P I S	IZNOS (u 000 KM)			INDEKS	
	31.12.2001.	31.12.2002.	31.03.2003.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
A K T I V A (I M O V I N A) :					
Novčana sredstva	1.783.234	1.595.153	1.562.403	89	98
Vrijednosni papiri	51.436	73.150	42.191	142	58
Plasmani drugim bankama	25.355	19.952	23.017	79	115
Kreditni- neto	1.572.159	2.503.585	2.663.040	159	106
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	273.981	299.250	300.406	109	100
Ostala aktiva	62.322	104.998	100.208	165	95
UKUPNA AKTIVA	3.768.487	4.596.088	4.691.265	122	102
P A S I V A :					
O B A V E Z E					
Depoziti	2.900.613	3.528.209	3.594.391	122	102
Uzete pozajmice od drugih banaka	5.550	3.352	3.303	60	99
Obaveze po uzetim kreditima	253.269	313.010	315.280	124	101
Ostale obaveze	104.564	123.019	131.940	118	107
K A P I T A L					
Kapital	504.491	628.498	646.351	125	103
UKUPNO PASIVA (OBAVEZE I KAPITAL)	3.768.487	4.596.088	4.691.265	122	102

⁶ Neke od državnih banaka u “punom bilansu” iskazuju pasivne i neutralne stavke, koje će po izvršenju programa privatizacije preuzeti država.

Grafikon 3 : Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi

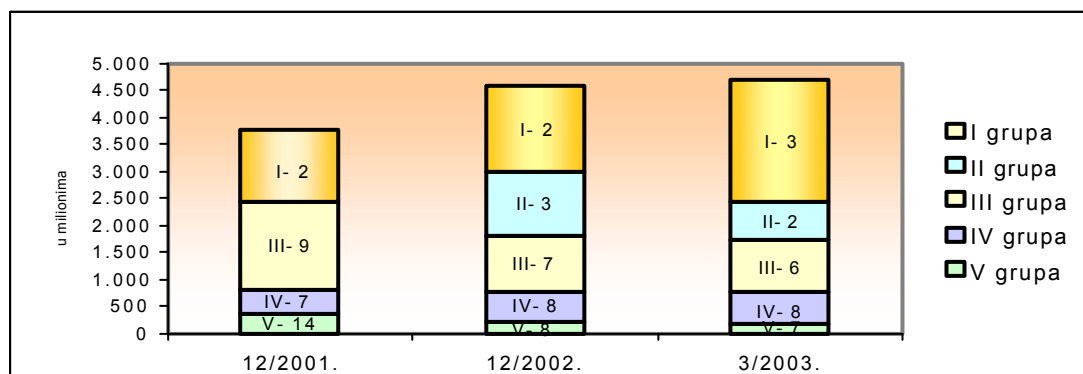
Analitički podaci po bankama pokazuju da su promjene kod većine banaka neznatne u odnosu na prethodnu godinu i stope pada/rasta aktive kreću se u rasponu od 0% do 5%. Samo tri banke su imale stopu rasta između 10% i 20%, a kod jedne banke aktiva je manja za 28% u odnosu na kraj 2002. godine.

Ako se bankarski sistem analizira s aspekta veličine aktive i određenih grupa u okviru toga, promjene u učešću i broju banaka u pojedinim grupama su rezultat pripajanja/spajanja banaka u prvom kvartalu 2003. godine, dok je jedna banka prešla iz druge u prvu grupu (aktiva preko 500 miliona KM) iz osnova rasta aktive.

U sljedećoj tabeli daje se pregled iznosa i učešća pojedinih grupa banaka⁷ u ukupnoj aktivni kroz periode (iznosi su u milionima KM) :

Tabela 7: Učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivni kroz periode

IZNOS AKTIVE	31.12.2001.			31.12.2002.			31.03.2003.		
	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka	Iznos	Učešće %	Broj banaka
I- Preko 500	1.315	34,9	2	1.606	34,9	2	2.269	48,4	3
II- 300 do 500	-	-	-	1.171	25,5	3	708	15,1	2
III- 100 do 300	1.632	43,3	9	1.072	23,3	7	969	20,6	6
IV- 50 do 100	460	12,2	7	543	11,8	8	573	12,2	8
V- Ispod 50	362	9,6	14	204	4,5	8	172	3,7	7
UKUPNO	3.769	100,0	32	4.596	100,0	28	4.691	100,0	26

Grafikon 4 : Učešće pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivni kroz periode

⁷ Banke su podijeljene u pet grupa zavisno od veličine aktive.

Pokazatelj koncentracije u visini aktive kod manjeg broja banaka jeste i podatak da je učešće tri najveće banke u ukupnoj aktivi bankarskog sektora na kraju prvog kvartala 2003. godine iznosilo 48,4% ili 2.269 miliona KM (na kraju 2002. godine 34,9% ili 1.606 miliona KM), dok 11 banaka iz prve tri grupe imaju učešće od 84,1%.

Rast bilansne sume je uglavnom rezultat porasta u izvorima depozitnog potencijala (za 2% ili 66 miliona KM) i kapitala (za 3% ili 18 miliona KM).

S druge strane, u aktivi (imovini) banaka krediti⁸ su nastavili dalji rast sa stopom od 6% ili 165 miliona KM, dok su novčana sredstva smanjena za 2% ili 33 miliona KM.

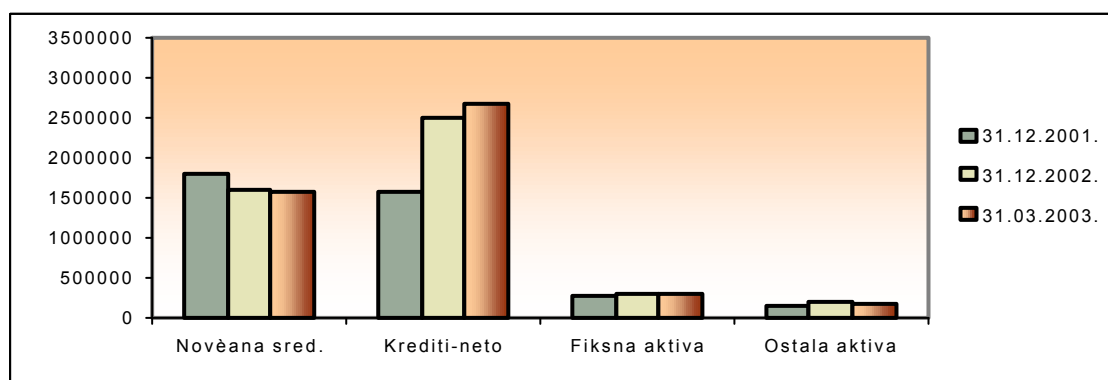
U sljedećoj tabeli i grafikonima dat je uporedni pregled najznačajnijih bilansnih pozicija aktive i pasive bilansa banaka :

Tabela 8 : Struktura bilansa banaka

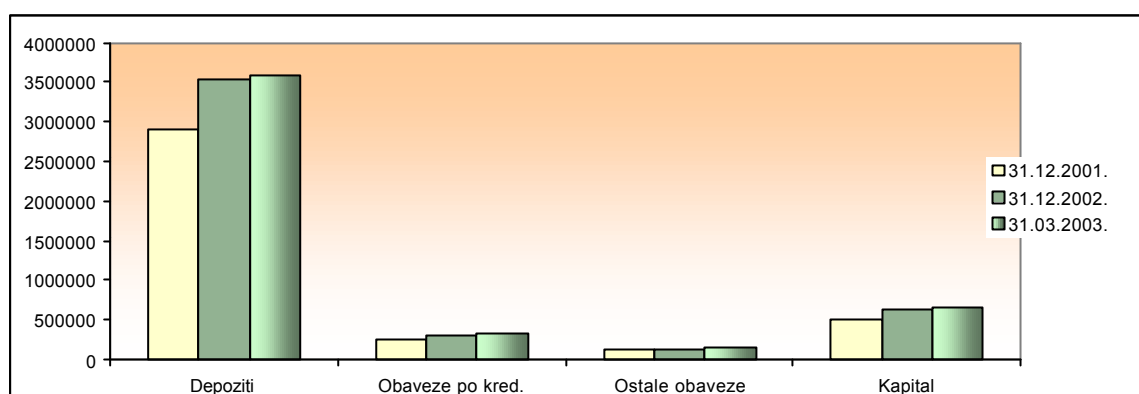
- u % -

O P I S	UČEŠĆE		
	31.12.2001.	31.12.2002	31.03.2003.
A K T I V A (I M O V I N A) :			
Novčana sredstva	47,3	34,7	33,3
Vrijednosni papiri	1,4	1,6	0,9
Plasmani drugim bankama	0,7	0,4	0,5
Kreditni- neto	41,7	54,5	56,8
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	7,2	6,5	6,4
Ostala aktiva	1,7	2,3	2,1
UKUPNO AKTIVA	100,0	100,0	100,0
P A S I V A :			
O B A V E Z E			
Depoziti	77,0	76,8	76,6
Uzete pozajmice od drugih banaka	0,2	0,1	0,1
Obaveze po uzetim kreditima	6,7	6,8	6,7
Ostale obaveze	2,7	2,6	2,8
K A P I T A L			
Kapital	13,4	13,7	13,8
UKUPNO PASIVA (OBAVEZE I KAPITAL)	100,0	100,0	100,0

Grafikon 5 : Struktura aktive bilansa banaka

⁸ Bruto-kreditni (podatak iz bilansa stanja)

Grafikon 6: *Struktura pasive bilansa banaka*

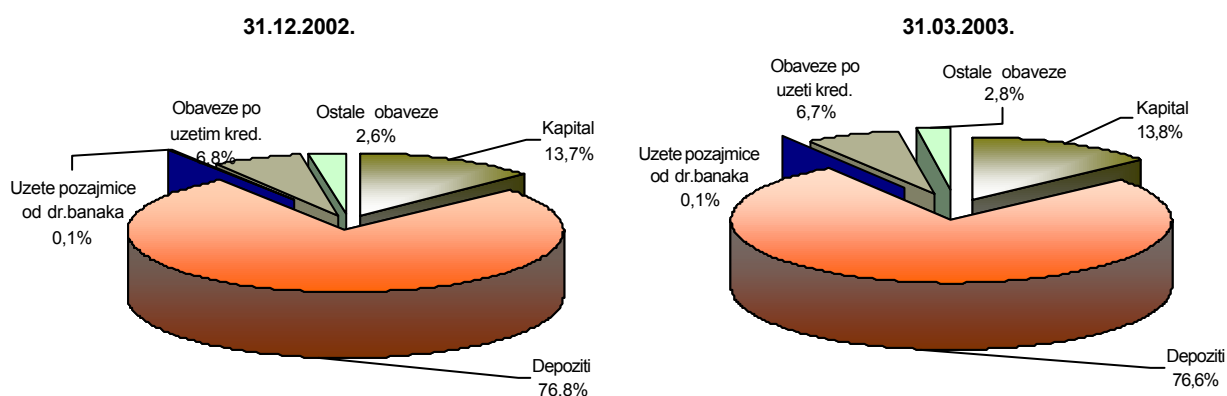
Struktura pasive bilansa banaka ostala je gotovo nepromijenjena u odnosu na kraj 2002. godine i depozitni potencijal sa stopom učešća od 76,6% je i dalje dominantan u formiranju finansijskog potencijala banaka.

Najznačajnija promjena u strukturi aktive je povećanje učešća kredita za 2,3%, tako da na kraju prvog kvartala 2003. godine neto krediti čine 56,8% imovine banaka. Istovremeno, učešće novčanih sredstava smanjeno je za 1,4% (sa 34,7% na 33,3%).

Banke u Federaciji BiH i dalje drže značajna novčana sredstva na računima kod depozitnih institucija u inostranstvu. Na kraju prvog kvartala 2003. godine kod inobanaka bilo je deponovano 71% ili 1,1 milijarda KM od ukupnih novčanih sredstava što je u odnosu na 2002. godinu povećanje za 8%. Učešće sredstava na računima rezervi kod Centralne banke BiH i u trezorima banaka je smanjeno u odnosu na kraj 2002. godine (sa 12,6% na 10,6%, odnosno sa 23,3% na 18,8%).

2. 1. 1. Pasiva (obaveze i kapital)

Struktura obaveza i kapitala u bilansu stanja banaka sa 31. 03. 2003. godine može se sagledati iz sljedećeg grafikona:

Grafikon 7: *Struktura pasive banaka*

Struktura pasive ostala je skoro nepromijenjena, tako da i dalje depoziti kao primarni izvor finansiranja imaju najveće učešće od 76,6%.

Depoziti su u prva tri mjeseca 2003. godine povećani za svega 2% ili 66 miliona KM i to isključivo kod privatnih banaka (za 2% ili 68 miliona KM), dok su kod državnih banaka, u odnosu na kraj 2002. godine, depoziti manji za 0,8% ili 2 miliona KM.

Kod privatnih banaka učešće depozita u pasivi iznosi 78%, a kod državnih 65%.

Rošna struktura depozita se neznatno promijenila u korist dugoročnih, ali je i dalje nepovoljna jer kratkoročni depoziti imaju učešće od 75,5% u ukupnim depozitima.

Tabela 9 : Rošna struktura depozita

- u 000 KM-

DEPOZITI	31.12.2001.		31.12.2002.		31.03.2003.	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %
Štednja i dep. po viđenju	1.779.672	61,4	2.010.579	57,0	1.993.510	55,5
Do 3 mjeseca	413.465	14,2	317.862	9,0	336.673	9,4
Do 1 godine	280.243	9,7	349.586	9,9	382.758	10,6
1. Ukupno kratkoročni	2.473.380	85,3	2.678.027	75,9	2.712.941	75,5
Do 3 godine	242.924	8,4	416.323	11,8	445.530	12,4
Preko 3 godine	184.309	6,3	433.859	12,3	435.920	12,1
2. Ukupno dugoročni	427.233	14,7	850.182	24,1	881.450	24,5
UKUPNO (1 + 2)	2.900.613	100,0	3.528.209	100,0	3.594.391	100,0

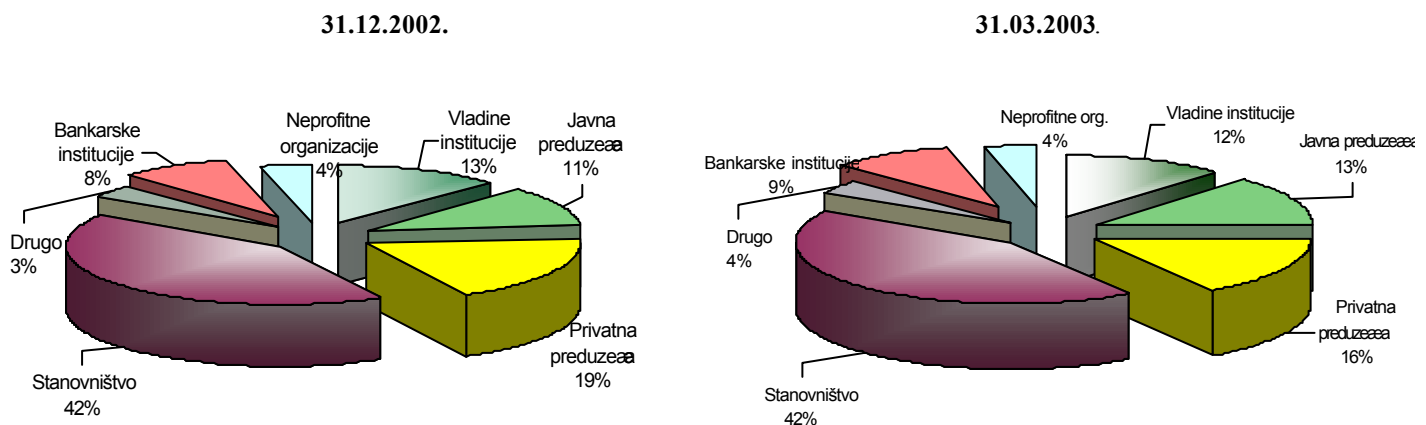
Održavanje adekvatne rošne usklađenosti izvora i plasmana je jedno od najvažnijih segmenata upravljanja rizicima, odnosno izloženosti banke likvidnosnom riziku. Svako narušavanje rošne usklađenosti predstavlja u osnovi opasnost za buduću poziciju likvidnosti, a što na kraju može ugroziti i cjelokupno finansijsko stanje banke i dovesti u pitanje njenu solventnost i dalje poslovanje.

Tabela 10 : Sektorska struktura depozita⁹

- u 000 KM-

SEKTORI	31.12.2001.		31.12.2002.		31.03.2003.	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %
Vladine institucije	339.364	11,7	440.383	12,5	431.602	12,0
Javna preduzeća	359.390	12,4	388.271	11,0	470.138	13,1
Privatna preduzeća i društva	536.324	18,5	661.292	18,7	564.765	15,7
Neprofitne organizacije	132.452	4,6	135.849	3,9	138.817	3,9
Bankarske institucije	77.272	2,7	296.217	8,4	325.583	9,0
Građani	1.334.337	46,0	1.482.313	42,0	1.531.877	42,6
Ostalo	121.474	4,1	123.884	3,5	131.609	3,7
UKUPNO	2.900.613	100,0	3.528.209	100,0	3.594.391	100,0

Grafikon 8 : Sektorska struktura depozita

⁹ Podaci iz popratnog obrasca BS-D koji banke dostavljaju kvartalno uz bilans stanja po shemi FBA.

U prvom kvartalu 2003. godini, analizirajući po sektorima, i u apsolutnom iznosu i relativno kroz stopu, najveći rast imali su depoziti javnih preduzeća (za 21% ili 82 miliona KM), stanovništva (za 3% ili 50 miliona KM) i bankarskih institucija (za 10% ili 29 miliona KM). Istovremeno, depoziti privatnih preduzeća su smanjeni za 15% ili 97 miliona KM.

Kao rezultat navedenog, najznačajnija promjena u sektorskoj strukturi depozita u odnosu na kraj 2002. godine je povećanje učešća javnih preduzeća za dva odsto i smanjenje učešća privatnih preduzeća za tri odsto.

Štedni depoziti i dalje imaju trend rasta i u prvom kvartalu 2003. godine povećani su za 3% ili 47 miliona KM. Posmatrano sektorski, u državnim bankama štedni depoziti smanjeni su za 9% ili dva miliona KM, kod su isti u privatnim povećani za 3% ili 49 miliona KM.

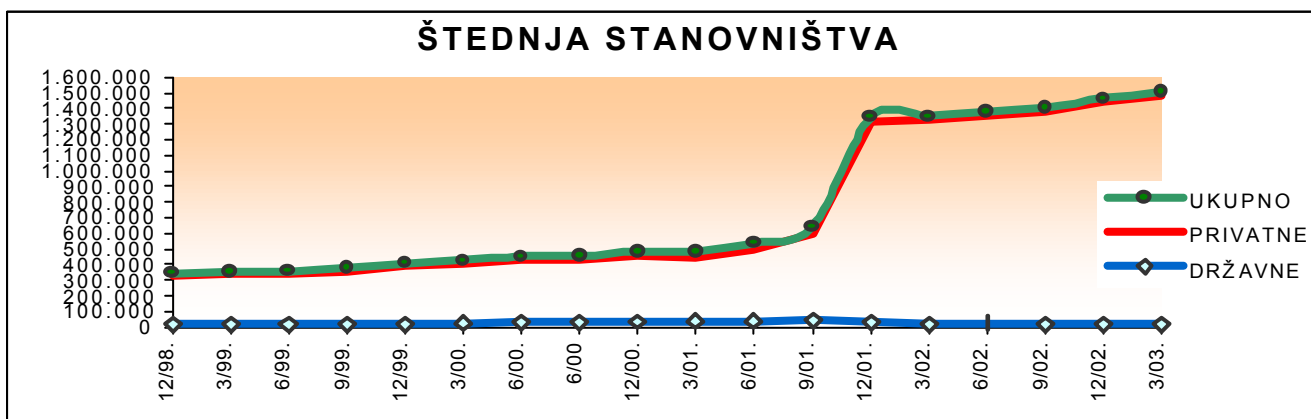
Kao i u ostalim segmentima, treba istaći postojanje jake koncentracije štednje u nekoliko banaka, jer se 67% ukupne štednje nalazi u tri najveće banke (s osiguranim depozitima) u Federaciji (sa 31. 12. 2002. godine isti podatak je iznosio 61%), odnosno 89% ukupne štednje je u osam privatnih banaka.

Tabela 11 : Nova štednja stanovništva po periodima

- u 000 KM-

BANKE	I Z N O S (u 000 K M)			INDEX	
	31.12.2001.	31.12.2002.	31.03.2003.	3/2	4/3
1	3	3	4	5	6
Državne	28.787	22.072	19.987	76	91
Privatne	1.285.803	1.417.847	1.466.883	110	103
UKUPNO	1.314.590	1.439.919	1.486.870	110	103

Grafikon 9 : Nova štednja stanovništva po periodima

Za rast štednje u bankama u FBiH osim aktivnosti koje provodi FBA, od značaja je i postojanje sistema osiguranja depozita od januara 2001. godine kada je počela s operativnim radom Agencija za osiguranje depozita u FBiH, da bi u augustu 2002. godine donošenjem Zakona o osiguranju depozita u bankama BiH bila osnovana Agencija za osiguranje depozita Bosne i Hercegovine. Do 31. 03. 2003. godine 10 banaka iz Federacije je ušlo u program osiguranja depozita i dobilo certifikat, a analitički podaci o visini depozita po bankama pokazuju trend rasta depozita u ovim bankama. Njihov udio u ukupnim depozitima sa 31. 03. 2003. godine iznosio je 70 % (31.12.2002.godine 68%), a isti podatak za štednju je 82% (31. 12. 2002. godine 68%). Sigurnost depozita je garant i motiv za dalji porast štednje ne samo u ovim već i u ostalim bankama.

2.1.2. Aktiva i kvalitet aktive

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka (Odluka) utvrđeni su kriteriji za procjenu izloženosti banaka kreditnom riziku ocjenom kvaliteta njihove aktive i adekvatnosti rezervi za kreditne i druge gubitke prema rizičnosti plasmana i sredstava stavki bilansa i vanbilansnih stavki.

Bruto aktiva¹⁰ bilansa banaka u FBiH na dan 31. 03. 2003. godine iznosila je 4.899 miliona KM, što je za 2% ili 96 miliona KM više nego na kraju 2002. godine. Vanbilansne rizične stavke iznosile su 693 miliona KM i povećane za 3% ili 20 miliona KM.

Ukupna aktiva sa vanbilansnim stavkama (aktiva)¹¹ iznosila je 5,6 milijardi KM i za 2% je veća nego na kraju 2002. godine.

Tabela 12 : Aktiva, vanbilansne stavke i potencijalni kreditni gubici iz aktivnog bilansa

-u 000 KM-

O P I S	IZNOS (u 000 KM)						INDEX	
	31.12.2001.	Strukt. %	31.12.2002.	Strukt. %	31.03.2003.	Strukt. %	4:2	6:4
	1.	2	3	4	5	6	7	8
Kreditni	1.526.178	38,7	2.525.337	52,6	2.690.726	54,9	165	106
Kamate	17.646	0,4	25.697	0,6	28.133	0,6	146	109
Dospjela potraživanja	189.630	4,8	158.084	3,3	157.218	3,2	83	99
Potraživanja po plaćenim garancijama	7.853	0,2	7.110	0,1	7.291	0,2	91	103
Ostali plasmani	28.083	0,7	70.300	1,4	68.500	1,4	250	97
Ostala aktiva	2.177.185	55,2	2.016.606	42,0	1.946.795	39,7	93	97
UKUPNA AKTIVA	3.946.575	100,0	4.803.107	100,0	4.898.663	100,0	122	102
VANBILANS	495.029		673.498		693.174		136	103
AKTIVA S VANBILANSOM	4.441.604		5.476.605		5.591.837		123	102
Opći kreditni rizik i potencijalni kreditni gubici	201.778		228.385		229.253		113	100
Veće formirane opće i posebne rezerve za kreditne gubitke	198.234		224.987		228.643		113	102

U prvom kvartalu 2003. godine nastavljen je rast kreditnih plasmana¹² za 6% ili 165 miliona KM u odnosu na kraj 2002. godine. Istovremeno, novčana sredstva smanjena su za 2% ili 33 miliona KM. Isto je dovelo do promjena u strukturi aktive, odnosno povećanja učešća kredita za 2,4% (sa 58,5% na 60,9%), dok je učešće novčanih sredstava smanjeno za 1,4% (sa 34,7% na 33,3%).

Analitički podaci po bankama ukazuju da su samo četiri banke imale smanjenje kreditnih plasmana u prvom kvartalu 2003. godine. Kod ostalih banaka stope rasta bile su u rasponu od 0,5% do 28%, dok se na tri najveće banke u sistemu odnosi cca 50% ili 84 miliona KM od ukupnog povećanja kredita (165 miliona KM).

Iz analize sektorske strukture kredita može se zaključiti da su najveći rast imali krediti dati stanovništvu koji su u prvom kvartalu 2003. godine povećani za 8% ili 100 miliona KM, tako da je 48% ukupnih kredita plasirano sektoru stanovništva, a 40% privatnim preduzećima.

Tri najveće banke imaju učešće sektora stanovništva u ukupnim kreditima od cca 58% što je veće od prosjeka za bankarski sektor. Ove tri banke su plasirale sektoru stanovništva 63% od ukupnih kreditnih plasmana datih ovom sektoru. Može se zaključiti da je kod nekoliko većih

¹⁰ Izvor podataka : Izvještaj o klasifikaciji aktive bilansa i vanbilansnih stavki.

¹¹ Aktiva definisana članom 2. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka.

¹² Krediti sa dospjelim potraživanjima, potraživanjima po plaćenim garancijama i ostalim plasmanima.

banaka jasna strategija povećanja obima kreditiranja stanovništva, što je u vezi s ocjenom da su ovi krediti manje rizični, naravno uz adekvatne kreditne politike kojima se propisuje kvalitetan instrument obezbjeđenja, odnosno kolateral.

Tabela 13 : *Sektorska struktura kredita*

-u 000 KM-

SEKTORI	31.12.2001.		31.12.2002.		31.03.2003.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	26.033	1,5	30.368	1,2	40.352	1,4	117	133
Javna preduzeća	246.437	14,3	248.852	9,2	242.601	8,5	101	97
Privatna preduzeća i društ.	770.703	44,7	1.078.651	40,1	1.155.544	40,5	140	107
Neprofitne organizacije	6.370	0,4	2.834	0,1	2.641	0,1	44	93
Bankarske institucije	42.480	2,5	46.439	1,7	31.540	1,1	109	68
Građani	623.219	36,2	1.259.816	46,8	1.359.716	47,6	202	108
Ostalo	8.422	0,4	23.571	0,9	22.840	0,8	280	97
UKUPNO	1.723.663	100,0	2.690.531	100,0	2.855.234	100,0	156	106

U pogledu ročnosti treba istaći da je nastavljen trend povećanja dugoročnih kredita (71% ukupnih kredita), i to posebno kredita datih stanovništvu (sa 31. 03. 2003. godine 91% su dugoročni), dok je 56% ukupnih kredita privatnim preduzećima plasirano kao dugoročni.

Tabela 14 : *Ročna struktura kredita*

-u 000 KM-

KREDITI	31.12.2001.		31.12.2002.		31.03.2003.		INDEX	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Dospjela potraživanja i plaćene vanbil.obaveze	197.633	11,4	158.084	5,9	164.507	5,8	80	104
Kratkoročni krediti	459.617	26,7	650.570	24,1	667.286	23,4	142	103
Dugoročni krediti	1.066.560	61,9	1.904.767	70,0	2.023.441	70,9	179	106
UKUPNO KREDITI	1.723.663	100,0	2.690.531	100,0	2.855.234	100,0	156	106

Kod jednog broja banaka je evidentna ročna neusklađenost finansijske aktive i obaveza, odnosno finansiranje plasmana sa dužim rokom iz izvora čija su dospjeća kraća. Ovo je u osnovi prvi upozoravajući znak da banka u budućnosti može imati likvidnosnih problema i to naročito ako se pogorša kvalitet aktive. Zato sada većina banaka ima problem obezbjeđenja dugoročnih izvora, uključujući u to i primarne (depoziti) i sekundarne (kreditni) izvore te kapital.

Budući da su plasmani, odnosno krediti najrizičniji dio aktive banaka, njihov kvalitet predstavlja jednu od najznačajnijih determinanti stabilnosti i uspješnosti poslovanja. Ocjena kvaliteta aktive je ustvari ocjena kreditnog rizika plasmana banke, odnosno identificiranje potencijalnih kreditnih gubitaka koji se priznaju kao troškovi rezervi za kreditne gubitke.

Kvalitet aktive banaka i vanbilansnih rizičnih stavki i potencijalni kreditni gubici po kategorijama klasifikacije dati su u sljedećoj tabeli:

Tabela 15 : Klasifikacija aktive i vanbilansnih rizičnih stavki aktivnog bilansa 31.03.2003.

-000 KM -

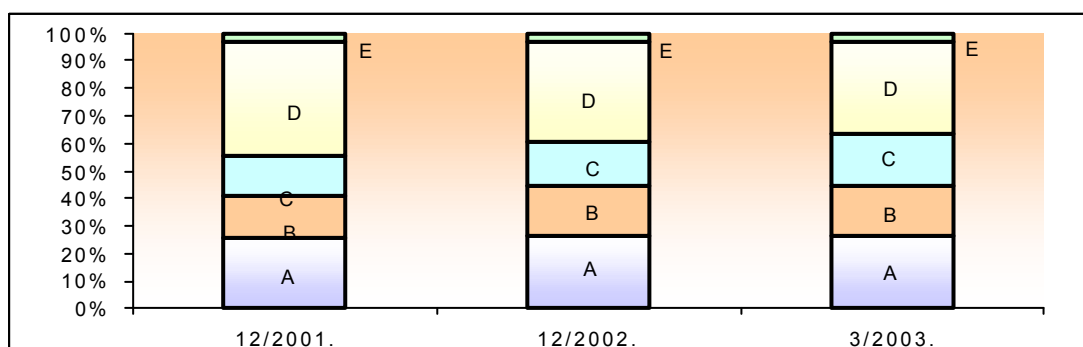
POTRAŽIVANJA	KATEGORIJA KLASIFIKACIJE					UKUPNO
	A	B	C	D	E	
Plasmani ¹³	2.208.506	439.706	148.526	121.891	5.106	2.923.735
Kamate	18.145	6.300	2.786	891	11	28.133
Ukupno plasmani	2.226.651	446.006	151.312	122.782	5.117	2.951.868
Ostala aktiva	1.931.243	9.987	1.445	2.341	1.779	1.946.795
UKUPNA AKTIVA	4.157.894	455.993	152.757	125.123	6.896	4.898.663
VANBILANSNE RIZIČNE STAVKE	615.176	68.688	4.511	4.294	505	693.174
AKTIVA SA VANBIL. RIZIČ. STAVKAMA	4.773.070	524.681	157.268	129.417	7.401	5.591.837
Opæi kreditni rizik i Potencijalni kred. gubici	59.934	43.249	42.677	75.992	7.401	229.253
Veæ formirane opæe i posebne rezerve za kred.gubitke	60.665	43.647	42.783	79.236	2.312	228.643
Struktura formiranih rezervi po kategorijama klasifikacije	26,5%	19,1%	18,7%	34,7%	1,0%	100,0%

Ueæšæa nekvalitetne aktive (C-E) od 5,2% u ukupnoj aktivi zajedno sa vanbilansom ostalo je na istom nivou kao i 31. 12. 2002. godine, mada je nominalno poveæana za 115 miliona KM, za što su banke formirale rezerve za kreditne gubitke u skladu s propisima i visinom procijenjenog kreditnog rizika.

Nivo opæeg kreditnog rizika i procjenjenih gubitaka po kategorijama klasifikacije, utvrðenih u skladu sa kriterijima i metodologiji propisanoj u odlukama FBA, njihov trend i struktura na nivou bankarskog sektora dati su u sljedeæoj tabeli i grafikonu:

Tabela 16 : Struktura i trend opæeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka

Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I STRUKTURA (u%)						INDEKS	
	31.12.2001.		31.12.2002.		31.03.2003.		4/2	6/4
	1	2	3	4	5	6	7	8
A	51.377	25,5	60.296	26,4	59.934	26,2	117	99
B	31.339	15,5	42.537	18,6	43.249	18,8	136	102
C	28.852	14,3	35.977	15,8	42.677	18,6	125	119
D	84.429	41,8	81.871	35,8	75.992	33,2	97	93
E	5.781	2,9	7.704	3,4	7.401	3,2	133	96
UKUPNO	201.778	100,0	228.385	100,0	229.253	100,0	113	100

Grafikon 10 : Struktura i trend opæeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka

¹³ U plasmane su ukljuæeni: krediti, dospjela potraživanja, potraživanja po plaæenim garancijama i ostali plasmani.

Opæi kreditni rizik i potencijalni kreditni gubici banaka na kraju prvog kvartala 2003. godine iznosili su 229 miliona KM (4,1 % ukupne aktive sa vanbilansom) što je na istom nivou kao 31. 12. 2002. godine. Promjene u strukturi kreditnih gubitaka ukazuju na veæe uæešæe kategorija B i C, dok je smanjeno uæešæe kategorije D za 2,3%, kao rezultat poduzetih aktivnosti banaka na rješavanju problema nekvalitetnih kredita i dosljednijoj primjeni propisa FBA. Analiza kvaliteta aktive, odnosno kreditnog portfolia pojedinaènih banaka, kao i on site kontrole u samim bankama, ukazuju da je još uvijek kljuèni rizik kod veæine banaka kreditni rizik, odnosno postojanje problematiènih kredita odobrenih pravnim licima (preduzeæima). Agencija je ovim bankama naložila korektivne mjere u smislu izrade programa koji moraju sadržavati plan aktivnosti na poboljšanju postojeæih praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno kvaliteta aktive, smanjenje postojeæih koncentracija, te rješavanje problema nekvalitetne aktive i sprečavanje njenog daljeg pogoršanja. Nalazi FBA se izvršavaju prema utvrđenoj dinamici.

Transakcije s povezanim licima

U svom poslovanju banke su izložene raznim vrstama rizika, od kojih poseban znaèaj ima rizik vezan za transakcije s licima povezanim sa bankom.

FBA je, u skladu sa Bazelskim standardima, uspostavila određene opreznosne principe i zahtjeve vezane za transakcije s licima povezanim s bankom¹⁴, što je regulisano Odlukom o minimalnim standardima za poslovanje banaka s licima povezanim s bankom, u kojoj su propisani uslovi i naèin poslovanja banaka s povezanim licima. Na osnovu te Odluke i Zakona o bankama Nadzorni odbor banke, a na prijedlog direktora, dužan je da donese posebne politike banke za poslovanje s povezanim licima i da prati njihovu primjenu.

Odlukama FBA propisan je i poseban set izvještaja koji obuhvataju transakcije s jednim dijelom povezanih lica, i to kredite i potencijalne i preuzete vanbilansne obaveze (garancije, akreditivi, preuzete kreditne obaveze) kao najæešæi i najrizičniji vid transakcija između banaka i povezanih lica. Set propisanih izvještaja uključuje podatke o kreditima datim sljedeæim kategorijama povezanih lica:

- dioniæarima banke s više od 5% glasaèkih prava,
- èlanovima Nadzornog odbora i višeg rukovodstva banke i
- subsidijarnim licima i drugim preduzeæima kapitalno povezanim s bankom.

Tabela 17 : *Transakcije s povezanim licima*

-000 KM-

Opis	DATI KREDITI		
	31.12.2001.	31.12.2002.	31.03.2003.
Dioniæarima sa više od 5% glasaèkih prava, subs. i drugim kapitalno povezanim pred.	46.071	59.241	38.283
Èlanovima Nadzornog odbora	48	315	105
Upravi banke i uposlenim radnicima	3.580	2.699 ¹⁵	1.384
UKUPNO	49.699	62.255	39.772
Potencijalne i preuzete vanbil.obaveze	4.906	6.684	1.479

¹⁴ Èlan 39.stav 2. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o bankama definiše pojam “lica povezana s bankom”, gdje više nisu uključeni uposleni radnici.

¹⁵ Bez kredita datih uposlenim radnicima, u skladu s izmjenama Zakona o bankama.

Iz tih razloga FBA posebnu pažnju (pri on site kontrolama) usmjerava na poslovanje banaka sa povezanim licima. Kontrolori FBA na licu mjesta daju naloge za otklanjanje uočenih propusta u određenim rokovima i pokreću prekršajne postupke. Sastavni dio tih aktivnosti je i praćenje i nadzor provođenja datih naloga što u praksi daje rezultate, jer se iznos kredita povezanim licima u prvom kvartalu 2003. godine smanjio za 22 miliona KM.

2.1.3. Kapital - snaga i adekvatnost

Ukupan kapital¹⁶ banaka u FBiH na dan 31. 03. 2003. godine iznosio je 761.185 hiljada KM.

Tabela 18 : *Regulatorni kapital*

-u 000 KM-

O P I S	31.12.2001.		31.12.2002.		31.03.2003.		INDEKS	
							3/2	4/3
1	2		3		4		5	6
DRŽAVNE BANKE								
a) Osnovni kapital	83.505	93%	101.783	96%	101.846	96%	122	100
b) Dopunski kapital	6.206	7%	3.925	4%	3.943	4%	63	100
c) Ukupni kapital (a + b)	89.711	100%	105.708	100%	105.789	100%	118	100
PRIVATNE BANKE								
a) Osnovni kapital	475.845	86%	536.203	84%	553.333	84%	113	103
b) Dopunski kapital	74.881	14%	98.476	16%	102.063	16%	132	104
c) Ukupni kapital (a + b)	550.726	100%	634.679	100%	655.396	100%	115	103
UKUPNO								
a) Osnovni kapital	559.350	87%	637.986	86%	655.179	86%	114	103
b) Dopunski kapital	81.087	13%	102.401	14%	106.006	14%	126	104
c) Ukupni kapital (a + b)	640.437	100%	740.387	100%	761.185	100%	116	103

Ukupan kapital¹⁷ povećan je u prvom kvartalu 2003. godine za 3% ili 20,8 miliona KM u odnosu na 2002. godinu, od čega se na povećanje osnovnog kapitala odnosi 17,2 miliona KM, a na povećanje dopunskog kapitala 3,6 miliona KM.

Povećanje osnovnog kapitala je iz osnova uključivanja dijela dobiti za 2002. godinu (16 miliona KM u neraspoređenu dobit i cca 2 miliona KM u rezerve), dok je dionički kapital ostao nepromijenjen.

Pomenute promjene u prvom kvartalu nisu uticale na promjenu strukture regulatornog kapitala.

Odnos kapitala i aktive, tj. stopa kapitaliziranosti banaka na dan 31. 03. 2003. godine iznosi 15,5% i nepromijenjena je u poređenju sa 2002. godinom zbog proporcionalnog rasta i kapitala i aktive.

Sve naprijed navedeno pozitivno se odrazilo na neto kapital koji je u prvom kvartalu 2003. godine povećan za 2,5% ili 17,6 miliona KM, tako da sa 31. 03. 2003. godine iznosi 709 miliona KM (kod privatnih banaka 626 miliona KM, a kod državnih 83 miliona KM).

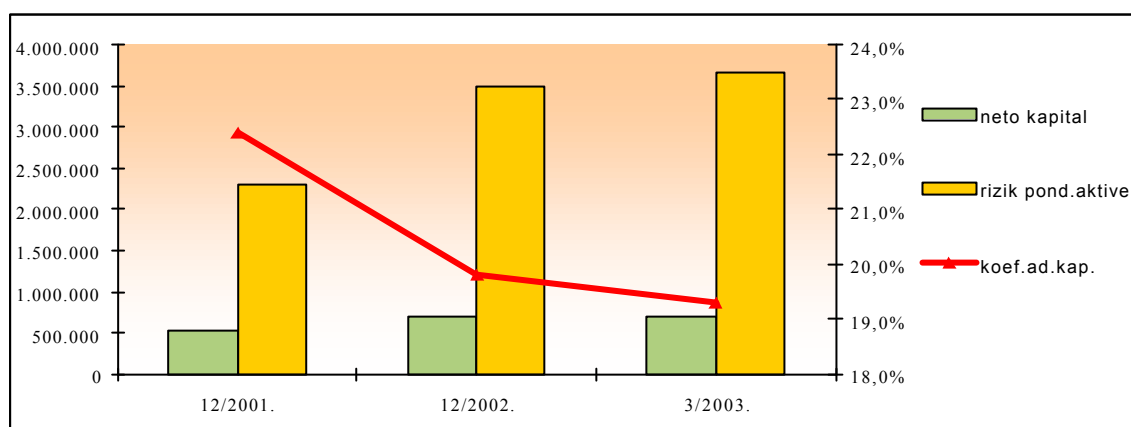
Koeficijent adekvatnosti kapitala, izražen kao odnos neto kapitala i ponderisane rizične aktive, na nivou bankarskog sektora iznosi 19,3% što je nešto manje nego 31. 12. 2002. godine zbog pada ovog koeficijenta kod privatnih banaka. Visok rast kreditnih aktivnosti u ovim bankama povećao je i nivo rizika što nije praćeno odgovarajućim rastom neto kapitala, zbog čega je FBA nalagala bankama poduzimanje odgovarajućih aktivnosti na jačanju kapitalne osnove i obezbjeđenju adekvatnog kapitala.

¹⁶ Regulatorni kapital definiran čl. 8. i 9. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom.

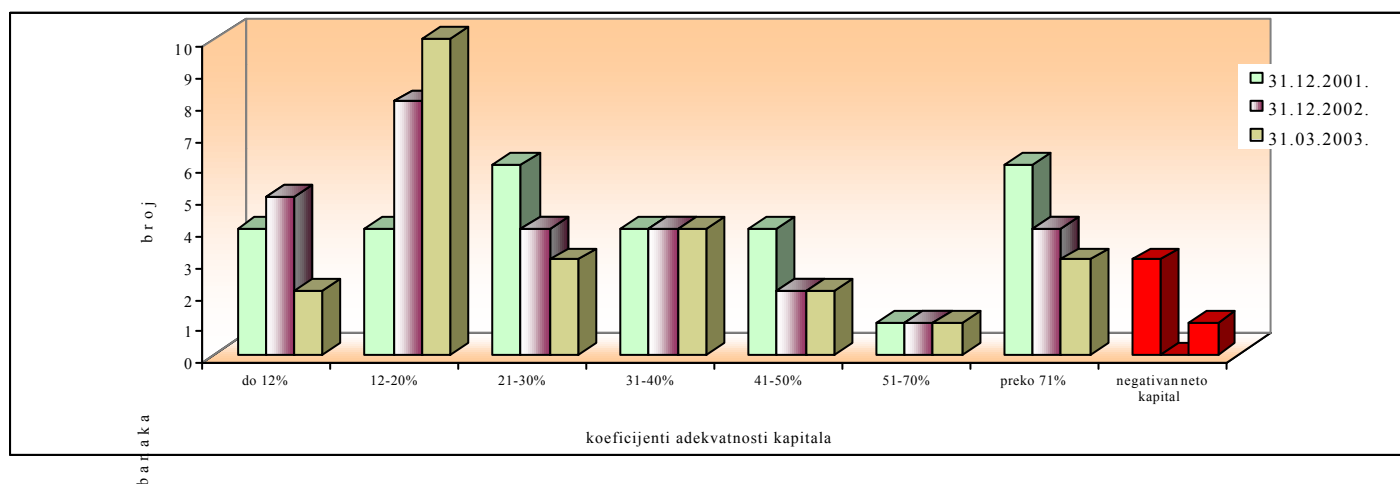
¹⁷ Izvor podataka je kvartalni Izvještaj o stanju kapitala banaka (Obrazac I-Tabela A), propisan Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka.

Tabela 19 : *Neto kapital, rizik ponderisane aktive i stopa adekvatnosti kapitala*

O P I S	31.12.2001.	31.12.2002.	31.03.2003.	INDEKS	
				3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
NETO KAPITAL	535.505	691.674	709.266	129	103
RIZIK PONDERISANE AKTIVE I KRED. EKIVALENATA	2.388.921	3.492.170	3.673.269	146	105
STOPA NETO KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA)	22,4%	19,8%	19,3%	88	98

Grafik 11 : *Neto kapital, rizik ponderisane aktive i stopa adekvatnosti kapitala*

Od ukupno 26 banaka u FBiH na dan 31. 03. 2003. godine, 23 banke imaju koeficijent adekvatnosti kapitala veći od 12% (dvije banke preko 100%), kod dvije banke koeficijent je manji od zakonom propisanog, dok jedna banka ima negativan koeficijent. Međutim, zabrinjava činjenica da četiri najveće banke (po visini aktive) imaju stopu adekvatnosti između 12% i 15% i svaki dalji rast rizične aktive mora biti praćen adekvatnim rastom kapitala. U tom smislu banke su duž ne donijeti program za upravljanje kapitalom banke i kontinuirano pratiti njegovo provođenje u cilju osiguranja i održavanja kvantitete i kvalitete kapitala najmanje na nivou minimalnih zakonskih standarda.

Grafikon 12 : *Koeficijenti adekvatnosti kapitala banaka*

Iako bankarski sistem u Federaciji kroz periode kapitalno jača, ipak i dalje ostaje konstatacija da je usitnjen, s velikim brojem malih banaka te da je jedan broj banaka podkapitaliziran, odnosno nema jaku kapitalnu osnovu koja garantira apsorbovanje svih potencijalnih gubitaka u poslovanju i punu sigurnost povjericima, niti podrška av dalji rast rizične aktive i razvoj poslovanja. Jačanje kapitalne osnove biće prioritetan zadatak najvećeg broja banaka u 2003. godini, i to posebno najvećih banaka u sistemu, što je nužno za jačanje stabilnosti i sigurnosti samih banaka i cjelokupnog bankarskog sistema. Prema tome, nameće se zadatak da FBA odgovarajućim odlukama obaveže banke da jačaju kapitalnu osnovu koja će garantovati stabilnost i sigurnost banaka.

2.2. Profitabilnost

Banke u Federaciji BiH, prema podacima iz bilansa uspjeha, u prvom kvartalu 2003. godine ostvarile su pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 20,3 miliona KM. Ovaj pokazatelj je bolji od istog za prvi kvartal 2002. godine kada je dobit iznosila 14,7 miliona KM.

Pozitivan finansijski rezultat u iznosu od 22,7 miliona KM iskazalo je 19 banaka dok je sedam banaka imalo gubitak u iznosu od 2,4 miliona KM. Detaljniji podaci dati su u sljedećoj tabeli:

Tabela 20 : Ostvarena dobit/gubitak

-000 KM -

Datum/Opis	Na nivou sistema		Privatne banke		Državne banke	
	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
31.03.2002.						
Gubitak	-2.791	10	-2.355	8	-436	2
Dobit	17.485	22	16.128	18	1.357	4
Ukupno	14.694	32	13.773	26	921	6
31.03.2003.						
Gubitak	-2.432	7	-1.938	3	494	4
Dobit	22.739	19	21.977	17	762	2
Ukupno	20.307	26	20.039	20	268	6

Kao i u ostalim segmentima poslovanja, i u ovom postoje određene koncentracije: nekoliko banaka imaju dobru profitabilnost (4 privatne banke su ostvarile 75% ukupne dobiti), zatim kod većeg broja banaka profitabilnost je nezadovoljavajuća i s aspekta visine ostvarenog finansijskog rezultata (ostvarena je neznatna dobit) i s aspekta pokazatelja ili koeficijenata koji se koriste u svrhu ocjene profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja banaka.

Iz perioda u period struktura ukupnog prihoda ima lagani trend promjene u korist neto kamatnih prihoda koji iznose 50% ukupnog prihoda (u istom periodu 2002. godine 39%) kao rezultat rasta kreditnih plasmana u strukturi ukupne aktive banaka, a pada učešće operativnih prihoda na 50% (u istom periodu 2002. godine 61%) u koje je uključena i naplata ranije otpisanih rizičnih plasmana.

Ukupni troškovi banaka imaju učešće od 81% u ukupnom prihodu (u istom periodu 2002. godine 86%). U strukturi ukupnih troškova najveće učešće od 54% imaju operativni troškovi (od toga troškovi plata i doprinosa 27%, ostali operativni troškovi 11%, troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režije 16%), dok troškovi rezervi za opći kreditni rizik i potencijalne kreditne gubitke imaju učešće od 23% (u istom periodu 2002. godine 27%).

U sljedećim tabelama dati su najznačajniji koeficijenti za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti banaka:

Tabela 19 : *Koeficijenti profitabilnost, produktivnosti i efikasnosti po periodima*

-u %-

KOEFICIJENTI	31.12.2001.	31.12.2002.	31.03.2003. ¹⁸
Povrat na prosjeènu aktivu	-1,18	0,41	1,75
Povrat na prosjeèni ukupni kapital	-5,62	3,04	12,64
Povrat na prosjeèni dionièki kapital	-6,15	3,56	14,98
Neto prihod od kamata/ prosjeèna aktiva	5,26	4,50	4,75
Prihod od naknada/ prosjeèna aktiva	7,64	5,50	4,74
Ukupan prihod/ prosjeèna aktiva	12,89	10,00	9,49
Poslovni i direktni rashodi ¹⁹ /prosjeèna aktiva	6,54	3,73	2,63
Operativni rashodi/ prosjeèna aktiva	7,40	5,80	5,11
Ukupni nekamatni rashodi/ prosjeèna aktiva	13,94	9,52	7,74

Tabela 20 : *Koeficijenti profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti na dan 31. 03. 2003.*

-u %-

KOEFICIJENTI	31. 03. 2003.		
	DRŽAVNE BANKE	PRIVATNE BANKE	PROSJEK U FBiH
Povrat na prosjeènu aktivu	0,31	1,87	1,75
Povrat na prosjeèni ukupni kapital	1,24	14,42	12,64
Povrat na prosjeèni dionièki kapital	1,49	17,04	14,98
Neto prihod od kamata/ prosjeèna aktiva	3,90	4,82	4,75
Prihod od naknada/ prosjeèna aktiva	9,57	4,35	4,74
Ukupan prihod/ prosjeèna aktiva	13,47	9,17	9,49
Poslovni i direktni rashodi ²⁰ /prosjeèna aktiva	7,98	2,20	2,63
Operativni rashodi/ prosjeèna aktiva	5,18	5,11	5,11
Ukupni nekamatni rashodi/ prosjeèna aktiva	13,16	7,31	7,74

U posmatranom periodu 2003. godine, bankarski sistem, u odnosu na isti period prethodne godine, ostvario je bolje pokazatelje od kojih treba istaæi dva najvažnija indikatora profitabilnosti: ROA (povrat na aktivu) od 1,75% i ROE (povrat na dionièki kapital) od 14,98%, što je znatno bolje nego prethodnih godina i na nivou svjetskih-iskustvenih standarda²¹.

Ostvareni finansijski rezultat na nivou bankarskog sektora sa 31. 03. 2003. godine je još jedan od pokazatelja pozitivnih kretanja u bankarskom sistemu, iako je najveæim dijelom rezultat visoke dobiti ostvarene kod dvije najveæe banke u sistemu. Profitabilnost banaka u narednom periodu najviše æe zavisiti od kvaliteta aktive, odnosno odobrenih kredita i u vezi s tim nivou izloženosti banke kreditnom riziku i troškova rezervi za kreditne gubitke, te efikasnog upravljanja operativnim troškovima.

U daljem procesu restrukturiranja i reforme bankarskog sistema rješavaæe se status banaka koje su pod privremenom upravom i koje posluju s gubitkom, kroz procese pripajanja/spajanja ili likvidacije. Ostale banke u sistemu moraju usvojiti novi koncept poslovne politike primjerene tržišno orijentiranom bankarstvu èiji je cilj ostvarivanje što veæeg profita, obezbjeđujuæi pri tome stabilnost banke i adekvatno upravljanje i kontrolu svih rizika kojima je banka izložena u poslovanju, a primarno kreditnog rizika. Ostvarivanjem veæeg profita banke æe kroz zadržanu dobit kao interni izvor i kapitalno jaæati.

¹⁸ Preraèunato na godišnji nivo.

¹⁹ U rashode su uključeni troškovi rezervi za potencijalne kreditne gubitke.

²⁰ Isto.

²¹ Svjetski standard za ROA je 1%, a za ROE 12-18%.

III. ZAKLJUČAK

Konsolidacija i stabilizacija bankarskog sektora u Federaciji BiH tokom prošle godine donijela je nove pomake koji se ogledaju u značajnom rastu aktive i kapitala, okrupnjavanju, uvođenju novih proizvoda, kreiranju nove regulative koja će obezbijediti još veći stepen primjene međunarodnih standarda u poslovanju.

Ostvareno je dalje poboljšanje finansijskih rezultata u odnosu na prethodne godine, ali je sedam banaka ipak poslovalo sa gubitkom.

U narednom periodu FBA će težiti aktivnosti još više pomjeriti na kontrolu rizika, među kojim dominiraju kreditni, i insistirati na usvajanju oštrijih politika i procedura i njihovoj dosljednijoj primjeni. Istovremeno, poduzimaće mjere za jačanje internih kontrola i unutrašnjih i vanjskih revizija te kapitalno snaženje banaka.

Nastavljanje pozitivnog trenda podrazumijeva zadržavanje kontinuiteta aktivnosti svih učesnika u reformi bankarskog sistema i provođenje mjera koje će proces tranzicije u što kraćem roku dovesti do kraja.

Za dalje pozitivne promjene posebno značajno bi bilo angažovanje nadležnih institucija i organa u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH na:

- ubrzanju procesa ukupnih reformi u realnom sektoru kako bi dostigle napredak u monetarnom i bankarskom sektoru;
- završetku procesa privatizacije državnih banaka u predviđenom roku;
- stvaranju zakonskog okvira koji će podržavati procese daljeg okrupnjavanja banaka;
- unapređivanju uslova za djelovanje banaka na cijelom prostoru Bosne i Hercegovine;
- preusmjeravanju sredstava iz sukcesije u razvoj, preko poslovnih banaka i otplatu stare devizne štednje;
- bržem i dosljednom provođenju zakona o kolateralu;
- ubrzanju sudskih postupaka, donošenja presuda i njihovog provođenja;
- uspostavljanju efikasnijih postupaka izvršenja zaloga;
- donošenju zakona o zaštiti povjerilaca i većim i konkretnijim odgovornostima dužnika banke;
- daljnjem unapređenju zakonskog i institucionalnog okvira za reformu bankarskog i ukupnog finansijskog sistema, uz dosljedno poštivanje Bazelskih principa i Evropskih direktiva;
- podržavanju inicijative da se Centralnoj banci BiH omogućiti emitovanje obveznica i blagajničkih zapisa itd.

Zadaci Agencije za bankarstvo FBiH u narednom periodu su:

- kontinuiran nadzor banaka u cilju efikasne zaštite deponenata i otklanjanja slabosti u poslovanju banaka, pravovremeno reagovanje i nalaženje odgovarajućih korektivnih mjera;
- okončanje ciklusa rada preostalih privremenih i likvidacionih uprava;
- poseban nadzor banaka s velikim iznosom štednje (štednih depozita građana) i banaka sa nadprosječnom brzinom ekspanzije;
- kontinuirano praćenje adekvatnosti kapitala u bankama i izvršavanja naloženih mjera u skladu s odlukama FBA;
- poseban nadzor segmenta poslovanja banaka s povezanim licima;
- kontrola primjene novih standarda poslovanja banaka propisanih zakonskim i podzakonskim aktima;
- daljnja dogradnja podzakonske regulative iz domena ovlaštenja Agencije (devizni rizik, standardi kapitala i sl.), u skladu sa Bazelskim principima;
- daljnja edukacija i stručno osposobljavanje sopstvenih kadrova

- intenziviranje aktivnosti na primjeni propisa za sprječavanje pranja novca i finansiranje terorizma i unaprijeđivanje saradnje sa drugim nadzornim i kontrolnim institucijama;
- formiranju baze podataka o nesolidnim komitentima koji se smatraju specijalnim kreditnim rizikom banaka;
- unapređivanje i praktična primjena informacionog sistema koji će omogućiti rano upozoravanje i preventivno djelovanje u otklanjanju slabosti u poslovanju banaka;
- ostvarivanje što djelotvornije saradnje sa Udruženjem banaka;
- uspostavljanju saradnje sa supervizorkim institucijama zemalja iz kojih su investitori prisutni u bankarskom sektoru FBiH;
- organizovanje savjetovanja o primjeni i dogradnji podzakonske regulative koju donosi FBA itd.

Kao najbitniji dio sistema, banke trebaju poduzeti aktivnosti na:

- daljnjem kapitalnom jačanju koje će biti primjereno rastu aktive i rizika;
- poboljšavanju kvaliteta aktive
- jačanju internih kontrola i uspostavljanju internih revizija uz obezbjeđivanje njihove pune neovisnosti;
- usvajanju i primjeni novih principa poslovanja, politika i procedura u uslovima sve oštrije tržišne konkurencije
- razmjeni informacija o lošim dužnicima, odnosno izvještavanju FBA o nesolidnim komitentima koji se smatraju specijalnim kreditnim rizikom banaka što će omogućiti formiranje posebne baze podataka;
- bržem razvoju kartičarskog poslovanja i elektronskog bankarstva;
- razvijanju procedura za kontrolu i unaprijeđivanje informacione tehnologije;
- pooštavanju i dosljednoj primjeni kriterijuma stručnosti i kompetentnosti za obavljanje upravljačkih i rukovodnih funkcija u bankama;
- kadrovskom jačanju i stručnom osposobljavanju za uspostavljanje kvalitetnijih odnosa sa klijentima, posebno malim i srednjim preduzećima, što uključuje nove vidove usluga, uobičajenih u svijetu, odnosno snažnijeg razvoja operacija finansijskog menadžmenta;
- efikasno uključivanje u globalni proces borbe protiv pranja novca i finansiranja terorizma itd.

